

לט

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲרֹב וַיִּדְעֶתֶם כִּי
 ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד
 ה' בְּשִׁמְעוֹ אֶת תְּלִנְתֵיכֶם עַל ה' וְנַחֲנוּ מָה כִּי תִלְיֵנוּ עָלֵינוּ.
 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת ה' לָכֶם בְּעֶרֶב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלַחֵם בִּבְקָר
 לְשִׁבְעַת בָּשָׂמַיִם ה' אֶת תְּלִנְתֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מְלִינִם עָלֵינוּ
 וְנַחֲנוּ מָה לֹא עָלֵינוּ תְּלִנְתֵיכֶם כִּי עַל ה' (טו, ו-ח)

"וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים - לפי שאמרתם לנו כי הוצאתם אותנו - תדעו כי לא אנחנו המוציאים, אלא ה' הוציא אתכם, שיגיז לכם את השליו... כך אמר להם: ערב - וידעתם כי היכולת בידו ליתן תאוותכם, ובשר יתן; אך לא בפנים מאירות יתננה לכם, כי שלא כהוגן שאלתם אותו, ומכרם מלאה. והלחם, ששאלתם לצורך - בירידתו לבוקר ^{אוצר החכמה} תראו את כבוד אור פניו, שיורידהו לכם דרך חיבה: בבוקר - שיש שהות להכינו; וטל מלמעלה וטל מלמטה - כמונח בקופסא" (רש"י)

כתובים אלו דורשים ביאור:

(א) מדוע מחלק הכתוב את דברי משה ואהרן לשתי אמירות שונות, שברובן הגדול חוזרות על עצמן? והרי ניתן היה לאחד את הדברים בקלות: "בתת ה' לכם בערב בשר לאכול - וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים; ולחם בבוקר לשבוע - וראיתם את כבוד ה' בשמעו את תלונותיכם..."!

(ב) מדוע נאמרת האמירה הראשונה על ידי משה ואהרן יחד, ואילו האמירה השנייה - על ידי משה לבדו?

ויש לומר, שאכן מדובר בשתי אמירות שונות בתוכנן:

האמירה הראשונה ("ערב וידעתם...") - עיקר תוכנה דברי מוסר ותוכחה, לנוכח תלונותיהם של בני ישראל על הקב"ה ("לפי שאמרתם לנו כי הוצאתם אותנו" - תדעו כי לא אנחנו המוציאים. אלא ה' הוציא אתכם.

קרב ה'המפס

שיגיז לכם את השליו"); ולכן היא אינה כוללת פירוט של המזון שהקב"ה יספק לבני ישראל. זו גם הסיבה שהדברים נאמרו על-ידי משה ואהרן גם יחד, מאחר ששניהם היו מופקדים על מצבם הרוחני של בני ישראל ועל הדרכתם בדרך הישר.

האמירה השנייה ("בתת ה' לכם בערב בשר לאכול...") – לעומת זאת – מהווה התייחסות לעצם טענתם של בני-ישראל ומענה לדרישתם לסיפוק צרכיהם הגשמיים¹³⁷; ולכן נאמרו הדברים על-ידי משה בלבד, רועם הנאמן של בני ישראל, שתפקידו לספק להם את כל צרכיהם ("כאשר יישא האומן את היונק"¹³⁸).

(לקוטי שיחות חט"ז ע' 163 ואילך)

ה'המפס

אוצר החכמה

137. לפי הסבר זה יובנו מספר פרטים גם בדברי רש"י:

(א) בפירושו לאמירה הראשונה, רש"י אינו מאריך לפרט את הסיבה לכך ששאלת הלחם היא כהוגן ואילו שאלת הבשר היא שלא כהוגן (בניגוד לפירוט הרב בפירושו לאמירה השניה – "הלחם שאלו כהוגן, שאי אפשר לאדם בלא לחם; אבל בשר שאלו שלא כהוגן, שהרבה בהמות היו להם, ועוד - שהיה אפשר להם בלא בשר") – שכן נושא הדברים באמירה הראשונה הוא מצבם הרוחני של בני ישראל, ופרטי שאלת הלחם והבשר אינם נוגעים כאן.

(ב) רש"י אינו מפרט, בפירושו לאמירה הראשונה, את הביטוי לכך שנתנית הבשר היא "שלא בפנים מאירות" (שוב, בניגוד לפירושו לאמירה השניה) - שכן מדובר באמירה שעיקרה מוסר ותוכחה, ומטבע הדברים מובן שנתנית הבשר הבאה בעקבותיה היא "שלא בפנים מאירות"; רק בסיום דבריהם של משה ואהרן, כשהם עוברים לתאר את ההיענות החיובית לדרישת הלחם – דבר שיש בו משום חידוש, המנוגד לכיוון הכללי של הדברים (וראה בכיארור הבא) - הם רואים צורך להוכיח זאת באמצעות העובדה שירידת הלחם היא "בבוקר - שיש שהות להכינו; וטל מלמעלה וטל מלמטה - כמונח בקופסא".

138. בהעלותך יא, יב.

וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד ה' בְּשִׁמְעוּ אֶת תְּלֹנוֹתֵיכֶם עַל ה'

(טז, ז)

יש לתמוה¹³⁹: וכי תלונותיהם של בני ישראל על הקב"ה מהוות סיבה לכך שיזכו לראות את כבוד ה'!?

ויש לבאר¹⁴⁰, שתלונותיהם של בני ישראל כללו דבר והיפוכו:

מחד גיסא – בני ישראל ביקשו את צרכיהם בסגנון של תלונה וטרורניה, דבר המוכיח שמצבם הרוחני לא היה כדבעי;

ומאידך גיסא – עצם העובדה שהם פנו בבקשת צרכיהם אל הקב"ה, יהיה הסגנון אשר יהיה, מלמדת על אמונתם השלמה בקב"ה ובכך שהוא זן ומפרנס לכל.

ולכן התחלקה גם תשובתו של הקב"ה לשני חלקים:

על בקשת הבשר, אותו ביקשו בני ישראל "שלא כהוגן"¹⁴¹ – השיב הקב"ה בדברי תוכחה ומוסר;

ואילו על בקשת הלחם, אותו ביקשו "כהוגן" – השיב הקב"ה בסבר פנים יפות (תוך התעלמות מצורת הבקשה הבלתי-ראויה), בשל העובדה שתלונותיהם של בני ישראל הוכיחו שבקרבתם מפעמת אמונה עזה בקב"ה ("בשמעו את תלונותיכם על ה'").

(לקוטי שיחות חט"ז ע' 165 ואילך)

139. כקושיית הרמב"ן פסוק ו.

140. וראה באריכות מלבי"ם כאן.

141. כדברי רש"י כאן.

מא

וְתַעַל הַשָּׁלוֹ (טז, יג)

אוצר החכמה

"מין עוף, ושמן מאד" (רש"י)

אוצר החכמה

יש להסביר את ההכרח לפירוש זה – שהשליו היה "שמן מאד" – בפשוטו של מקרא:

מדברי רש"י לעיל¹⁴² "בשר שאלו שלא כהוגן, שהרבה בהמות היו להם" – משמע שדרישתם של בני ישראל היתה לבשר בהמה, שהוא שמן יותר מבשר עוף סתם;

ולכן סיפק להם הקב"ה את בשר השליו, שאמנם הוא עוף, אך הוא "שמן מאוד" בדומה לבשר בהמה¹⁴³.

(לקוטי שיחות חט"ז ע' 170)

הח"י 1228587

מב

וְיִהְיֶה בְּעֶרְבֹ וְתַעַל הַשָּׁלוֹ וְתִכַּס אֶת הַמַּחֲנֶה וּבִבְקָר הַיְתָה
שְׂכַבְתָּ הַטֹּל סָבִיב לַמַּחֲנֶה (טז, יג)

"השליו – מין עוף ושמן מאד" (רש"י)

רש"י פירש¹⁴⁴, שירידת המן התחילה ביום ראשון בשבוע; ולפי זה

142. פסוק ח.

143. והטעם שלא ניתן להם בשר בהמה, כבקשתם, הוא מפני שבבשר בהמה יש חסרון שיש בו חומריות יתירה, ולכן ניתן להם השליו דוקא, שמצד אחד הוא שמן, אבל מצד שני הוא עוף, שאינו חומרי כל כך כבהמה.

144. לעיל פסוק א.

נמצא, שהשליו (שירד בערב שלפני ירידת המן, כדברי הכתוב כאן) ירד ביום השבת¹⁴⁵ "בין הערביים"¹⁴⁶, כלומר – לעת המנחה¹⁴⁷.

וטעם הדבר – על-פי פנימיות העניינים:

מבואר בתורת החסידות¹⁴⁸, שהשליו (שהיה עוף "שמן מאד") מייצג את בחינת השמן שבתורה, שהיא הדרגה העמוקה ביותר בפנימיות התורה, "רזין דרזין"¹⁴⁹.

ולכן הזמן הראוי לירידת השליו הוא אכן ביום השבת לעת המנחה, זמן "רעווא דרעווין"¹⁵⁰, שהוא זמן הקשור במיוחד לפנימיות התורה¹⁵¹.

(לקוטי שיחות חט"ז ע' 169 ואילך)

אוצר החכמה

מג

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְקַטֹּף מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ עֹמֵר
לְגִלְגָּלֹת מִסֵּפֶר נַפְשֵׁיכֶם אִישׁ לְאִשׁר בְּאֶהְלוֹ תִקְחוּ
(טו, טז)

צריך ביאור: הרי בדרך הטבע דרושה לכל אדם כמות שונה של מזון

145. וצריך בירור מתי וכיצד אספו את השליו, מאחר שירד בשבת.

146. לעיל פסוק יב.

147. ראה רש"י בא יב, ו, ש"בין הערביים" פירושו בשעות אחר הצהריים.

148. לקוטי תורה בהעלותך לב, א-ב ואילך.

149. ראה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ד ואילך.

150. ראה זוהר ח"ב קנו, א. ח"ג קכט, א. ועוד.

151. לפי הסבר זה ניתן להבין הבדלים נוספים בין המן לשליו: (א) המן ניתן במידה מוגבלת

("עומר לגולגולת"), ואילו בשליו לא מצינו הגבלה שכזו; (ב) המן ניתן על-מנת לשבוע

ממנו, ואילו השליו ניתן על-מנת לאכול ממנו בלבד ולא כדי לשבוע (כלשון הכתוב

לעיל פסוק ח: "בתת ה' לכם בערב בשר לאכול, ולחם בבוקר לשבוע"). ולפי האמור,

שהשליו מייצג את פנימיות התורה - הבדלים אלו מובנים היטב, כי מאחר שפנימיות

התורה היא בלתי-מוגבלת במהותה - לא ניתן להחיל עליה הגבלות כלשהן, ולאידך

אי-אפשר לשבוע ממנה לעולם.